

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aurea Rosa id e[st] pre||clarissima expositio sup[er]
eua[n]gelia to||tius anni**

Mazzolini, Silvestro

Hagenaw, M.dxvi.

VD16 M 1751

Capitulu[m] secu[n]du[m] q[uod] sacra scriptura habet plures sensus sub
eadem littera

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70365)

Tractatus I

his locis non ponit p̄ctis eūdem nūm̄ vbiq̄: eo. s. q̄ p̄dicte m̄nute i vno loco cōpū-
 tant: nō i alio. Hoc at̄ frēq̄nt̄ p̄z i libz
 Regū: z Paral. Tertio mō p̄tingit eo
 q̄ cōputatio annoz incipit i vno loco a
 p̄ori termino: i alio a posteriori. sic Gen.
 xv. dictū fuit Abrae q̄ semē ei⁹ futurū
 erat pegrinū. cccc. ānis z tū d̄ ista pegrī-
 natiōe seu māstōe i egypto d̄z Exo. xij.
 q̄ fuit q̄drigētoz z trīgita annoz. qz cō-
 putatio hui⁹ maioris nūeri incipit a tē-
 pore q̄ dictū fuit Abrae Gen. xij. Egre-
 dere de terra tua zc. Cōputatio at̄ mī-
 noris incipit a nativitate Isaac: q̄ fuit tri-
 gesimo anno post egressū Abrae d̄z Arā
 Quarto mō p̄tingit: eo q̄ diuina sc̄ptura
 aliqui d̄ futuro loquit̄ p̄ modū p̄teriti. p̄-
 pter certitudinē p̄phetiz diuine p̄scie: ex
 q̄ fit reuelatio ip̄i p̄ph̄e. Hui⁹ exēplū h̄z
 Luc. j. vbi br̄a p̄go volēs docere q̄ d̄ns
 disp̄deret iudeos sup̄bos d̄ reḡ iudee: z
 disp̄gēdo p̄ mōm̄ hūlligret eos: z exal-
 taret hūiles gētiles q̄ eim̄ credituros:
 ait loq̄ns i p̄terito. Disp̄sit sup̄bos mē-
 te cor. sui. Deposuit potētes de sede zc.
 Aduertēdū t̄nē: q̄ duplex est p̄ph̄etia. s.
 cōminatōis: z absolute p̄nūciatōis. In
 p̄ma nō p̄dic̄t̄ id qd̄ de⁹ videt esse futu-
 rū: seu id qd̄ ē in p̄scia d̄i: s̄z id qd̄ ē in or-
 dine causaz secūdarū. In sc̄da p̄o p̄dic̄t̄
 id qd̄ de⁹ videt esse futurū. Hui⁹ exēplū
 h̄z. iij. Reg. xx. vbi d̄z q̄ Estas p̄dixit
 Ezechie q̄ de illa egritudine moreret̄.
 Tertū est aut̄ q̄ mors Ezechie erat in
 causā secūdis: qz illa egritudo erat mort-
 talis z causa sufficiens mortis: sed tū nō
 erat in p̄sciet̄ta dei: quia deus nō vide-
 bat mortē ex illa infirmitate futurā: alio-
 q̄n de⁹ fuisset decept⁹: cū Ezechias fue-
 rit ab illa egritudine liber⁹. Que ḡ p̄d̄t̄
 cū p̄mo mō nō euentū sp̄: vt p̄z de p̄-
 dicta morte: z de subuersiōe n̄niue. Jo-
 ne. iij. Jō i talibz nō h̄z locū iste modus
 loq̄ndi de futuro actu cēt̄ p̄teritū: sed so-
 lū in his q̄ p̄dicunt̄ sc̄do mō. qz talia in-
 falliblt̄ euentū. Sexta regula est: q̄
 in sacra sc̄ptura nō semp̄ eodē ordine
 gesta scribunt̄ z s̄nt̄: sed aliqui p̄ antel-
 p̄tōem posteri⁹ gesta p̄us scribuntur
 Aliq̄ p̄o p̄ recapitulatiōe fit ecōuer-

so. s. p̄us facta posteri⁹ scribunt̄. Et̄m
 hui⁹ habet̄ in Genesi. Nā Gen. x. d̄z de
 filijs Noe. Ab his diuisē sūt insule gē-
 tū i regionibz suis vnusq̄sq̄ fm̄ linguā
 suā. Et post i c. xj. d̄z. Erat aut̄ terra lab-
 b̄j vni⁹: z fm̄ onū eorundē. Et q̄ p̄z q̄
 illud qd̄ in ca. x. d̄z de diuisiōe linguaz:
 est dictū p̄ anticipatiōe: cū in seq̄nti. i.
 in. xj. dicat̄ q̄ terra erat vni⁹ lab̄j. i. vni⁹
 us lingue. Sicut̄ i Genesi postq̄ Moy-
 ses in c. j. des̄c̄pserat creatiōe celz z ter-
 re z ornariū z dist̄ctā partū mōd̄: statū
 in ca. sequēt̄. i. secūdo d̄z. Iste sūt gene-
 ratiōes celz terre i die q̄ creatē sūt. Et
 q̄ p̄z q̄ h̄ d̄z p̄ recapitulatiōe Septi-
 ma regula est de diabolo z ei⁹ corpore.
 Sicut̄ em̄ d̄z br̄s Greg. in q̄dā home-
 lia. Terre iniq̄z oim̄ diaboli caput est z
 hui⁹ capitis mēbra sūt oēs iniq̄. Jō p̄p̄
 p̄neciōe capitis ad mēbra sc̄ptura lo-
 quēs de vno i eodē p̄teritū trāsit ad lo-
 q̄ndū de alio. sic Esa. xij. loq̄ns d̄ rege
 Babylonis q̄ er̄ diaboli mēbz: trāsit
 it̄ ad loq̄ndū de p̄ncipe demonū: cū sub-
 dit̄ ibidē. Quō cecidisti lucifer de celo:
 q̄ mane orieb̄aris: Et similt̄ Ezech. xx
 vij. loq̄ns de p̄ncipe tyri trāsit ad lo-
 quēdū de diabolo: cū subdit̄ ibi. Tu s̄z
 gnaculū similitudinis plan⁹ sapia: p̄fect⁹
 decore: i delictis padis̄ dei fuis̄ti. Vbi
 igit̄ his regul̄ vlt̄ q̄busdā eaz̄ necesse est
 frēq̄nt̄ vti ad intellectū sc̄ri euāgelij: vt
 in p̄cessu parebit̄.

Capitulū secūdū q̄ sacra sc̄ptura habet plures sensus sub eadem littera

Est autē rursus aduer-
 tēdū q̄ diuina sc̄ptura p̄les ha-
 bet sensus. Sensus qd̄ ē mult-
 tis modis sumi p̄suevit. Sed
 tū q̄ntū ad p̄ns p̄tinet p̄ sensum accipi-
 m⁹ id qd̄ mēs quis oīone seu p̄positiōe
 vel snia audita vel lecta i semetip̄a cōc̄-
 pit. Est ḡ sensus idē qd̄ snia: seu p̄cept⁹
 mētal̄ cōplex⁹: eo mō q̄ dicere p̄suevit
 q̄ oīo p̄fecta p̄fectū sensuz i aīo audito
 ris ḡnat. Habz ḡ diuina sc̄ptura plures

De sensibus scripturarum

sensus. qz ex orone eadē audita mltre cō
cipiunt i aīo snie z p̄tates. Un̄ beatus
Hiero. loq̄ns d̄ Apocalyp̄si ait. In sn̄
gul̄ p̄b̄s mult̄plices latet̄ intelligēte.
Hui⁹ autē rōne assignat̄ doctor sc̄us tā
i p̄ma pre. q. j. q̄ i q̄dlibet̄ q̄dl. vij. q. vj
Et cū doctrina sciēdū ē q̄ sacra sc̄ptu
ra ad h̄ est d̄vīe ordīata: vt p̄ eā nobis
p̄tates m̄ifestet̄ necaria ad salutē. Dū
p̄licet̄ autē p̄t̄ aliq̄ p̄tates exp̄m̄i z manife
stari: p̄b̄s. s. z rebz: inq̄nē p̄ba res ipas
sc̄ant: z vna res etiā p̄t̄ eē signū alteri⁹
rel. De⁹ autē cū sit oīm rez auctor: nō so
lū p̄ba s̄ etiā res p̄t̄ accommodare. ad sc̄ā
dū vt vna sit i figurā alteri⁹. Un̄ d̄vī
na sc̄ptura p̄tate nobis z p̄ba manī
festat: qd̄ p̄tinet ad sensum l̄alē. z etiā
p̄ res: qd̄ p̄tinet p̄ spūale. Sz forte d̄cerz
alīq̄s q̄ h̄ nō videt̄ p̄uentent fieri. Naz
d̄vīna sc̄ptura ordīnat̄ ad h̄: vt p̄tates
cognoscām⁹. Hāc autē. s. cognōdem p̄
tatis facit nobis difficilē ista sensū va
rietas: qz p̄fundit̄ i rōnē. Ad h̄ respō
det sc̄us Tho. q̄ fm̄ Aug. li. de doctri
na ch̄iana. De⁹ ad nr̄am vtilitatē ita
tulit vt p̄tates nob̄ p̄ sc̄pturā cū aliquali
difficultate innotescat. Primo em̄ ex h̄
tollit fastidiū. qz difficultas attrēionez
excitat: q̄ fastidiū expellit. Secō tollit
occasio sup̄bīdī ex h̄ q̄ hō videt̄ se veri
tatem aut nullo mō: aut cū difficultate
posse p̄cipē. Et tertio ex h̄ fidel̄ veritas
ab infidelīū irrīsiōe tuta ē z secura. Un̄
monet oīs Bar. vij. Nolite sc̄m̄ dare
cantibz. Item p̄tra p̄dīcta arguit. Nam
si in d̄vīna sc̄ptura esset̄ ista sensū m̄
t̄plicitas: ess̄ nobis magna erroris oc
casio. Quilibet em̄ posset̄ d̄vīne sc̄ptu
re assignare sensum p̄ libitō suo: z dīce
re q̄ ille est sensus spūsc̄i. Ad h̄ d̄t san
ctus Tho. q̄ fm̄ Aug. li. d̄ doctri. ch̄i
stia. Nihil i d̄vīna sc̄ptura tradit̄ p̄ sen
sum spūale in aliq̄ loco: qd̄ sit necessari
um ad salutē: qd̄ nō tradat̄ p̄ l̄alē i alio
Un̄ nō pōt̄ quisq̄ ad libitum suū assi
gnare sensum spūalem. q̄ta oportet q̄
talīs sensus semp̄ habeat̄ fūdamentum
in aliq̄ l̄terali: alioq̄n repudiat̄. Itē
p̄: Naz fm̄ p̄bm̄ l̄cz multa possum⁹ si
mul sc̄re: tū nō possum⁹ siml̄ nisi vnum

intelligere. Prophete ḡ q̄ d̄vīna verba
sc̄ribebāt: dū sc̄ribebāt nō intelligebāt
nisi vnu: ergo neqz exp̄m̄ebant nisi vnu
quia voces z l̄ttere seu sc̄pturē sūt s̄
gna p̄ceptū m̄taliū z eisdē subordinā
tur. Ad h̄ r̄ndet̄ q̄ sup̄: q̄ p̄ncipal̄ auctoz
d̄vīne sc̄pturē est spūsc̄us: q̄ omnia s̄
mul̄ intelligit̄. sed z vñus hō pōt̄ duo s̄
mul̄ intelligere qm̄ vñus est figura alte
rius. sicut simul apprehēdīm⁹ imaginē
z imaginatū. Prophete ergo siml̄ intel
ligebāt p̄ntia: z futura p̄ p̄ntia signū
ficata. Un̄ z bt̄us Hiero. d̄t sup̄ Q̄see.
q̄ p̄phete ita loquebant̄ de p̄ntibz q̄ in
tendebāt futura significare. Imo sicut
innuit̄ idē sc̄us Tho. in q̄stio. de po. q.
liij. ar. j. nō ē incōueniēs q̄ d̄vīna p̄tate
Doyss̄ z alijs p̄phetis fuerint reuelate
oēs p̄tates: q̄s nos de aliq̄ textu p̄cipē
re possum⁹: z eas sub vna serie l̄re fuisse
ab eisdē positas. Sed tū d̄ro q̄ aliq̄d
per p̄ba Doyss̄ significet̄ qd̄ Doyss̄
nō intellexit̄: stat q̄ p̄ss̄c̄us illud signū
ficauerit z exp̄ss̄it p̄ Doyssen. z sic de
alijs p̄phetis. Itē p̄tra: qz fm̄ Augu.
sup̄ Gen. ad l̄ram. D̄ator est sc̄pturē
autoritas ḡ humani gener̄ capacitas.
Sed sensus spūalis null⁹ est auctorita
tis cū ex eo nihil p̄b̄ari possit: vt dicitur
est. ḡ talīs sensus nō ē sensus d̄vīne sc̄ptu
rē. Ad h̄ d̄ct̄ q̄ sensus spūalis q̄n̄
tū est in se: est maxime auctoritat̄. Sed
qz nos illū ex certitudine nō cognoscīm⁹
ideo ex illo arguere nō possum⁹. Q̄. p̄
illud nō cognoscīm⁹ causa est: qz iste sen
sus est fm̄ q̄ vna res significat̄ aliā p̄
quādam assimilatiōem. Pōt̄ autē vna
res assimilari d̄uerz. sicut leo assimilaf
ch̄io rōne fortitudinis: z diabolo rōne
rapacitat̄. Si ḡ aliq̄d dicat̄ sc̄ptura de
leone. nō sum̄ cert⁹ si de ch̄io loquit̄ an
de diabolo. z nō possum̄ inferre z p̄cluz
dere q̄ talia sūt dicta de ch̄io vel dia
bolo. Sic ḡ p̄t̄ quō sacra eloquia plu
res p̄tinet̄ sensus: quod nulli sc̄f̄te hu
mane p̄uentre p̄t̄. L̄cz em̄ hō possit̄ fin
gere aliquā similitudinē ad aliq̄d signū
ficādū: vt pote faciūt: tamē nō possunt
ordinare sic res q̄ vna res facta sit s̄
gnuz necessariū. i. infallibile sc̄de: sicut

Tractatus

I

pr deo. Quia autem aliquid per similitudines fictas significant: quod solum ad significandum sunt facte: talis significatio pertinet solum ad sensum litteralem: quod solum in scientiis humanis invenitur. Unde dicit beatus Gregorius super moysi. Sacra scriptura omnes scientias atque doctrinas ipso locutionis sue more transcedit: quia vno eodemque sermone dum narrat gestum perdit mysterium. Hec ille.

Capitulum tertium quod omnes sensus scripture ad quattuor reducuntur.

Rursus autem scire oportet quod omnes sacre pagine sensus ad quattuor reducuntur: quod sunt litteralis: Allegoricus: Moralis: et Anagogicus. Dicit autem litteralis sensus eo quod ab ipsa littera seu ab ipsis vocibus accipitur immediate eo modo quod infra dicitur. Allegoricus vero dicitur ab allegoria. Est autem allegoria tropus seu figura quod dicitur vnum et aliud significat. Hanc vius est Virgilius cum ait. Laudate sanctos pueros sacra prora bibere: id est. iponte sine carminibus et canticis: versus: quia satis dixistis et carastis. Sic saluator Joannes. Respicite in dexteras regios: quia alibi sunt ad messum. id est. populi sunt dispositi et per pinguius per fidei credituri sunt deo. Gregorius in horreum seu gremium ecclesie militat: ac tandem etiam triumphantis: bonis operibus succedentibus fidei. Dicit autem allegoria secundum aliquos ab allon: quod est alienum: et logos sermo. vel more dicere. Unde allegoria quoniam alieniloquium dicitur. Elegantes vero iuvenes interpretantur: quia scilicet ut dicitur: est aliud dicitur et aliud fecit. Quia igitur ista allegoria fit rebus: et non personis: ad sensum spirituale pertinet quod allegoricus dicitur. Quia autem fit personis: ad litteralem. Sed de his dicitur diffuse in sequentibus.

Moralis vero dicitur: eo quod ad instructionem morum trahatur. Exemplum huius habet Joannes. ubi dicitur: Ambulabat Iesus in galilea. Non enim volebat in iudeam ambulare. Iesus enim interpretatur saluator: et fecit moraliter eum quod se et alios querit ad eternam salutem perducere. Galilea vero interpretatur rota vel tramina gratiorum: et significat tribulationes huius mundi vel nec omnes sensus de quibus mentio fit in doctrina.

re. Sed iudea quae interpretatur glorificationem: significat adulationes et applausus. Qui ergo salutem querit portus debet in galilea: quia in iudeam proficisci: quia vtilius est ei exprobratores quam adulationes audire.

Anagogicus autem dicitur ab anagoge seu anagogia quod idem est. Est autem anagogia sermo de supernis ac sumis rebus. Dicitur enim ab ana: quod est sursum: et goge: quod est ductio. Inde anagoge vel anagogia sursum ductio vel sursum ducens. Huius exemplum habet: et omnino altior in hac dictione hierusalem: que secundum sensum litteralem significat quandam civitatem quae fuit sedes regnata: et per salomonem dilatata et fortificata: et per Heemiaz reedificata. Sed moraliter significat animam fidelem: secundum quem sensum dicitur Esaias. Surge sede hierusalem etc. Allegoricus vero significat ecclesiam militantem: secundum quem sensum dicitur Apocalypsis. xvij. Visi civitatem sanctam hierusalem novam descendentem de celo sicut speculum ornata viro suo. Anagogice vero significat ecclesiam triumphantem: secundum quem sensum dicitur Galatensis. Illa que sursum est hierusalem est libera: que est mater nostra. Et sicut exemplum positum est in vna dictione: ita poni potest in vna oratione. Unde cum dicitur in psalmo. Lauda hierusalem dominum: lauda deum tuum sion. Quoniam portavit seculas portarum etc. quattuor modis exponi potest. Notandum est tamen quod cum aliquid traditur nobis de futura vita immediate per voces: iam illud non pertinet ad sensum anagogicum: sed litteralem. Cum vero per res traditur: tunc ad anagogicum pertinet. Cum igitur quattuor sint sensus: litteralis est secundum quod per voces aliquid gestum: seu aliqua veritas exprimitur: proprie vel metaphorice. Anagogicus vero quoniam per res significat aliquid in patria sperandum. Allegoricus vero secundum quod per res significat aliquid in nova lege credendum. Moralis autem secundum quod per res significat aliquid operandum. Unde de hoc extant versus tales. Littera gesta docet: quid credas allegoria. Moralitas quid agas: quod tendas: anagogia. Ad hos quattuor sensus pertinet